

15 APR. 1941

VERSLAG

VAN DE VOLKSKUNDE-COMMISSIE
DER NEDERLANDSCHE AKADEMIE VAN
WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM

OVER 1940

T 1199

VERSLAG VAN DE VOLKSKUNDE-COMMISSIE OVER 1940

De Volkskunde-commissie besloot in haar vergadering van 15 Januari een vorm te vinden voor medewerking van den heer D. J. van der Ven aan de werkzaamheden der commissie. In den loop van het jaar werd deze medewerking als volgt geregeld: de heer Van der Ven werd benoemd tot commissaris voor den buitendienst en belast met het verrichten van opsporingen, het zoeken van medewerkers en het contact leggen met personen en instellingen ten behoeve van het Centraal Bureau voor Nederlandsche Volkskunde te Amsterdam.

Mede door zijn arbeid is het bureau in staat geweest, ook dit jaar weer het aantal medewerkers uit te breiden. Het bedraagt thans ongeveer 1450. Het aantal ingevulde lijsten bedroeg op 31 December 1940: voor lijst 1: 1856, voor lijst 2: 1302, voor lijst 3: 1307, voor lijst 4: 1050, voor lijst 5: 844. De heer H. van der Biezen, O. Praem., leeraar aan het St. Norbertusgymnasium te Heeswijk, zond 78 lijsten no. 5 in.

Op het eind van het jaar werd een zesde vragenlijst uitgezonden, betreffende het kinderspel en het kinderlied, met enkele aanvullende vragen over den inhuurtermijn van boerenknechten en -meiden. Daar met deze enquête een geheel nieuw en voor ons land nog betrekkelijk onontgonnen terrein wordt betreden, heeft deze lijst geheel het karakter van een proeflijst. Slechts enkele vragen werden gesteld om te zien of de goede vorm voor een dergelijke enquête is gevonden. Tevens verleende de commissie haar medewerking aan een onderzoek naar de fungilore, door haar medewerkers een vragenlijst over dit onderwerp toe te zenden, die verzorgd was door den heer H. Kleijn te Amsterdam. Besprekingen over een soortgelijk onderzoek naar de plantlore zijn gaande met

de Nederlandsche Vereeniging voor Geneeskruidentuinen. Het bleek echter onmogelijk reeds dit jaar een desbetreffende vragenlijst uit te zenden.

Tengevolge van den internationalen toestand was het ook dit jaar niet mogelijk de eerste kaarten van den Volkskunde-atlas uit te geven. Wel werden verschillende proefkaarten vervaardigd. In overleg met de Dialecten-commissie werd overeenstemming bereikt over de schaal der kaarten. Men besloot de schaal te gebruiken van den Leidschen Taalatlas, n.l. 1 : 1.000.000. Deze sluit beter aan bij de schaal van de Duitse volkskunde- en dialectatlassen, die kaarten bevatten op een schaal 1 : 2.000.000.

In de lente van dit jaar verscheen het eerste nummer van het tijdschrift „Volkskunde”. Wederom tengevolge van den internationalen toestand, vooral doordat geen contact met Vlaanderen mogelijk was, werd de verschijning van het tweede nummer zoozeer vertraagd, dat dit eerst in 1941 tegemoet gezien kan worden.

Door het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen werd de commissie aangewezen als het officieele orgaan der Regeering voor het volkskunde-onderzoek in Nederland. Verder wordt zij als het raadgevend orgaan beschouwd, indien particulieren of vereenigingen, die zich met het onderzoek der Nederlandsche volkskunde bezig houden, een beroep willen doen op steun van de zijde der Regeering. Op deze wijze zal het volkskunde-onderzoek zooveel mogelijk gecentraliseerd kunnen worden. Reeds eenige malen werd haar een dergelijk advies gevraagd. Bovendien zal met medewerking van het Departement een serie van zes populaire boekjes over volkskunde verschijnen, waarvan het eerste deeltje, een Inleiding tot de Volkskunde, reeds in het begin van 1941 gereed zal zijn.

De interne werkzaamheden van het bureau konden door de tijdelijke afwezigheid van den secretaris in de laatste maanden van dit jaar niet den gewonen voortgang vinden. Op de vergadering van 14 October werd besloten een vervanger, zij het voor enkele dagen per week, te zoeken. Hierin is de commissie echter niet geslaagd, zoodat het werk gedurende deze maanden moest

worden waargenomen door de assistente van het Dialectbureau. De heer G. D. Meijer verliet het bureau op 9 Maart 1940 en werd op 9 April opgevolgd door den heer C. M. Renooy, die ook door tusschenkomst van de Commissie tot bestrijding van de werkloosheid te Amsterdam ter beschikking werd gesteld. Na het vertrek van dezen op 6 Juni werd op 24 Juni de heer H. J. W. M. Hofhuis vanwege bovengenoemde commissie op het bureau aangesteld. De heer Meijer nam ook na zijn vertrek deel aan het vervaardigen van het repertorium van Nederlandsche Volkskunde. Het excerpeeren der tijdschriften werd, naast andere werkzaamheden, verricht door de heeren D. H. van Gelder en B. Libourkin, die resp. sinds 9 April en 15 Juli als volontairs werkzaam waren. Voor de werkzaamheden van het personeel aan den Luchtbeschermingsdienst mogen wij hier verwijzen naar het jaarverslag van de Dialecten-commissie.

De bibliotheek werd ook in het afgelopen jaar met talrijke boekgeschenken verrijkt. Van de schenkers, wier namen in bijlage I zijn vermeld, dienen afzonderlijk te worden genoemd de heer M. E. Lombaert te Oostende (Vlaanderen), die ons ook dit jaar geregeld bescheiden betreffende de Vlaamsche volkskunde toezond; verder ontvingen wij van den heer G. J. Honig te Zaandijk een groot aantal catalogi en andere geschriften over de Zaanstreek, ten deele door hem zelf geschreven en samengesteld, en van den heer P. Boorsma „Bijzonderheden betreffende de molens van de familie Honig”. Bibliotheek en archief werden evenals andere jaren door verscheidene bezoekers geraadpleegd. Zoo werd van de Volkskunde-lijsten 1 en 2 door den heer S. J. van der Molen ook bij de samenstelling van zijn Frysk sêgeboek II (Assen, 1940) gebruik gemaakt.

De Volkskunde-commissie nam nog een actief aandeel in de Eerste Nederlandsche Heemkundeweek te Oosterbeek in Maart 1940, die in hoofdzaak door den heer Van der Ven was georganiseerd. Op Zaterdag 30 Maart hield haar voorzitter een voordracht over De kaart in de volkskunde. Als toelichting hierbij was door den secretaris een kleine tentoonstelling ingericht uit materiaal van

het bureau en van den heer Van der Ven, hoofdzakelijk bestaande uit eigen kaarten en buitenlandsche atlassen.

Wat de financiële positie betreft kan dit jaar voor het eerst een opgewekter toon worden aangeslagen dan tot nu toe het geval was. Van het Algemeen Nederlandsch Verbond ontvingen wij een subsidie van f 200.—. Vanwege het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen werd aan de commissie een extra subsidie van f 2000.— gegeven. Hierdoor was het mogelijk de inrichting van het bureau van het noodzakelijkste te voorzien en de bibliotheek aan te vullen met die boeken, die niet langer mochten ontbreken. Bovendien kon hieruit de enquête over het kinderspel worden bekostigd. Al gaan de verlangens der commissie zeer zeker verder, toch kunnen wij thans schrijven, dat ook in Nederland, evenals in het buitenland, de wetenschappelijke studie van de volkskunde een voorwerp van overheidszorg is geworden.

*Namens de Volkskunde-commissie der
Nederlandsche Akademie van Wetenschappen:*

J. DE VRIES, *voorzitter*

J. C. DAAN, *waarn. secretaresse-
penningmeesteresse*

BIJLAGE I

Lijst van personen, enz., die in 1940 boeken en handschriften schonken aan het Centraal Bureau voor Nederlandsche Volkskunde.

Bibliotheek der Rijksuniversiteit te Utrecht, P. Boorsma, J. Butter, Dr. P. J. J. Diermanse, D. H. van Gelder, Mej. Dr. C. Cath. van de Graft, Dolf van Heusden, G. J. Honig, J. A. Jolles, G. Knop, M. E. Lombaert, G. D. Lutke Meijer, Thijs Mol, S. J. van der Molen, Nederlandsch Openluchtmuseum, Ir. E. L. Oberg, Mej. M. Pels, Dr. J. Pollmann, C. M. Renooy, Dr. Win. Roukens, Mej. C. Ruyterman, Mevr. A. H. Sanson—Catz, G. H. Schiering, J. R. W. Sinninghe, H. Tilmanns, D. J. van der Ven, Prof. Dr. J. de Vries, J. Vuyst.